

Briselē, 25.7.2018
C(2018) 5060 final

KOMISIJAS ATZINUMS

(25.7.2018)

saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 715/2009 3. panta 1. punktu un Direktīvas 2009/73/EK
10. panta 6. punktu – Latvija – AS “*Conexus Baltic Grid*” sertifikācija

KOMISIJAS ATZINUMS

(25.7.2018)

saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 715/2009 3. panta 1. punktu un Direktīvas 2009/73/EK 10. panta 6. punktu – Latvija – AS “*Conexus Baltic Grid*” sertifikācija

I. PROCEDŪRA

2018. gada 30. maijā Komisija no Latvijas valsts regulatīvās iestādes, proti, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk “SPRK”), saņēma paziņojumu saskaņā ar Direktīvas 2009/73/EK¹ (turpmāk “Gāzes direktīva”) 10. panta 6. punktu par lēmuma projektu, kas paredz sertificēt AS “*Conexus Baltic Grid*” (turpmāk “*Conexus*”) kā gāzes pārvades sistēmas operatoru.

Atbilstīgi Regulas (EK) Nr. 715/2009² (turpmāk “Gāzes regula”) 3. panta 1. punktam Komisijai paziņotais lēmuma projekts jāizskata un jāsniedz atzinums attiecīgajai regulatīvajai iestādei par saderību ar Gāzes direktīvas 10. panta 2. punktu un 9. pantu.

II. PAZIŅOTĀ LĒMUMA APRAKSTS

Conexus nodrošina Latvijas gāzes pārvades sistēmas un Inčukalna pazemes gāzes krātuves darbību. Uzņēmums tika izveidots 2016. gada decembrī, kad vertikāli integrētais gāzes uzņēmums AS “*Latvijas Gāze*” tika reorganizēts divās atsevišķās struktūrvienībās.

Conexus īpašnieki pašlaik ir AS “*Augstsprieguma tīkls*”³ (turpmāk “AST”) (34,36 %), AS “*Gazprom*” (turpmāk “*Gazprom*”) (34,10 %), specializētais investīciju fonds “*Marguerite Gas I*” S.a.r.l., ko netieši kontrolē “*Marguerite Fund*” (turpmāk “*Marguerite*”) (29,06 %), un citi akcionāri (2,48 %).

Conexus ir iesniedzis pieteikumu sertifikācijai saskaņā ar īpašumtiesību nodalīšanas modeli.

SPRK savā lēmuma projektā izvērtēja, vai *Conexus* izpilda īpašumtiesību nodalīšanas prasības saskaņā ar Gāzes direktīvas 9. pantu. Ņemot vērā šo novērtējumu, SPRK ir nolēmusi sertificēt *Conexus*, ja tiks izpildīti šādi nosacījumi:

- jānodrošina, ka no 2019. gada 1. aprīļa personai, kas kontrolē enerģijas piegādes uzņēmumu, kurš nodarbojas ar dabasgāzes tirdzniecību, nav iespēju tieši vai netieši kontrolēt AS “*Conexus Baltic Grid*”, un ka 2019. gada 1. aprīlī AS “*Conexus Baltic Grid*” pilnībā atbilst Enerģētikas likuma 111. panta trešās daļas 1. un 2. punktā noteiktajām prasībām par vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora neatkarību;

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 13. jūlija Direktīva 2009/73/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu (OV L 211, 14.8.2009., 94. lpp.).

² Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 13. jūlija Regula (EK) Nr. 715/2009 par nosacījumiem attiecībā uz piekļuvi dabasgāzes pārvades tīkliem un par Regulas (EK) Nr. 1775/2005 atcelšanu (OV L 211, 14.8.2009., 36. lpp.).

³ AS “*Augstsprieguma tīkls*” ir elektroenerģijas pārvades sistēmas operators Latvijā, un tas pieder Latvijas valstij 100 % apmērā.

- jānodrošina, ka no 2019. gada 1. aprīļa tieša vai netieša AS “*Conexus Baltic Grid*” vadība, ko veic finanšu institūcijas un īpašam mērķim dibināti komersanti, nerada interešu konfliktu starp AS “*Conexus Baltic Grid*” un enerģijas piegādes uzņēmumu, kurš nodarbojas ar dabasgāzes vai elektroenerģijas ražošanu vai tirdzniecību, un jānodrošina, ka 2019. gada 1. aprīlī AS “*Conexus Baltic Grid*” pilnībā atbilst Enerģētikas likuma 111. panta trešās daļas 1., 2. un 3. punktā noteiktajām prasībām par vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora neatkarību;
- AS “*Conexus Baltic Grid*” no šā lēmuma pieņemšanas dienas ik pēc diviem mēnešiem obligāti jāinformē regulators par to, kā tiek īstenoti šā lēmuma rezolutīvās daļas pirmajā daļā iekļautie nosacījumi, kā arī par nākotnē plānotajām darbībām, un šajā nolūkā jāiesniedz rakstisks ziņojums un pamatojuma dokumenti.

III. KOMENTĀRI

Pamatojoties uz informāciju, kas ietverta sertifikācijas lēmuma projektā, kas paziņots 2018. gada 30. maijā, Komisijai ir šādi komentāri.

1. Ievadpiezīmes

Gāzes direktīvas 9. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) punkts aizliedz vienai un tai pašai personai vai personām tieši vai netieši kontrolēt uzņēmumu, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, un tieši vai netieši kontrolēt kādu PSO vai pārvades sistēmu vai izmantot tiesības šajos uzņēmumos. Gāzes direktīvas 9. panta 1. punkta b) apakšpunkta ii) punkts aizliedz vienai un tai pašai personai vai personām tieši vai netieši kontrolēt PSO vai pārvades sistēmu un tieši vai netieši kontrolēt uzņēmumu, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, vai izmantot tiesības šādā uzņēmumā.

Gāzes direktīvas 9. panta 1. punkta c) apakšpunkts aizliedz vienai un tai pašai personai vai personām iecelt PSO vai pārvades sistēmas uzraudzības padomes, administratīvās valdes vai tādu struktūru locekļus, kas juridiski pārstāv uzņēmumu, un tieši vai netieši kontrolēt uzņēmumu, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām, vai izmantot tiesības šādā uzņēmumā.

Gāzes direktīvas 9. panta 1. punkta d) apakšpunkts aizliedz vienai un tai pašai personai vienlaikus kļūt par PSO un tāda uzņēmuma valdes locekli, kas veic kādu no ražošanas vai piegādes funkcijām.

Iepriekš minētie noteikumi Latvijas tiesību aktos ir transponēti ar Latvijas Enerģētikas likuma 111. pantu.

Komisija ņem vērā faktu, ka Latvijas Enerģētikas likuma 111. panta piektā daļa paredz īpašu atkāpi no īpašumtiesību nodalīšanas prasībām, kuru attiecinā uz “finanšu institūcijām un īpašam mērķim dibinātiem komersantiem”, ja i) tās uzrauga “Latvijas Republikas, citas Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts vai Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas dalībvalsts kompetentā finanšu un kapitāla tirgus uzraudzības institūcija” un ii) to darbības nerada interešu konfliktu.

Komisija norāda, ka Gāzes direktīvā šāda atkāpe nav skaidri paredzēta un ka attiecīgā norma ir jāinterpretē tā, lai tiktu nodrošināta saderība ar piemērojamiem Savienības tiesību aktiem. Proti, iespējama interešu konflikta analīze būtu jāveic saskaņā ar Komisijas dienestu

2013. gada 8. maija darba dokumentu par Komisijas praksi interešu konflikta esības novērtēšanā, tostarp finanšu investoru gadījumā (“Komisijas dienestu darba dokuments”)⁴.

Saskaņā ar *Conexus* statūtu 9.4. punktu akcionāri, uz kuriem attiecas aizliegums “vienlaikus īstenot tiešu vai netiešu kontroli gan Sabiedrībā, gan akciju sabiedrībā “Latvijas Gāze” vai citā uzņēmumā, kas nodarbojas ar dabasgāzes ražošanu vai tirdzniecību” [piegādi], neapmeklē un nepiedalās akcionāru sapulcē un neīsteno citas akcionāra tiesības, tai skaitā balsstiesības, bet ir vienīgi tiesīgi saņemt dividendes un likvidācijas kvotu.

Vispirms Komisija norāda, ka lēmuma projektā nav analīzes par to, cik lielā mērā attiecīgajiem *Conexus* akcionāriem varētu būt *kontrolē* (piemēram, kopīga kontrole) pār *Conexus* vai pār Latvijas Gāzi (vai jebkuru citu uzņēmumu, kas nodarbojas ar gāzes ražošanu vai piegādi vai elektroenerģijas ražošanu vai piegādi). Šāda analīze ir vajadzīga, lai noteiktu, vai uz kādu *Conexus* akcionāru ir attiecināmas īpašumtiesību nodalīšanas prasības. Tāpēc Komisija uzskata, ka SPRK ir jāveic šāda analīze un tā jāiekļauj savā galīgajā lēmumā.

2. *Conexus* akcionāru attiecīgās atbilstības novērtējums

a) *AST*

Attiecībā uz *AST* akciju daļām lēmuma projektā ir secināts, ka akciju turēšana ir saderīga ar īpašumtiesību nodalīšanas prasībām. Komisija piekrīt šim novērtējumam, norādot, ka ar SPRK 2013. gada 30. janvāra lēmumu⁵ *AST* tika sertificēts kā pārvades sistēmas operators saskaņā ar īpašumtiesību nodalīšanas modeli.

b) *Gazprom*

Lēmuma projektā norādīts, ka *Gazprom* pieder 34,10 % *Conexus* akciju. SPRK arī norāda, ka šāda akciju daļa neatbilstu īpašumtiesību nodalīšanas prasībām, jo *Gazprom* pieder 34 % Latvijas Gāzes akciju, turklāt *Gazprom* piegādāja “ne mazāk kā 80% no Latvijas dabasgāzes tirgus apjoma 2017. gadā un 2018. gada 1. ceturksnī”.

Komisija ir sapratusi, ka šādas nesaderības rezultātā *Conexus* un *Gazprom* uzskata, ka *Gazprom* ir piemērojams *Conexus* statūtu 9.4. punkts, kas nozīmē, ka *Gazprom* nevarētu īstenot akcionāru tiesības, izņemot tiesības saņemt dividendes. Saskaņā ar šo interpretāciju tiek saprasts, ka *Gazprom* nav iecēlis nevienu locekli *Conexus* valdē.

Komisija norāda, ka saskaņā ar Gāzes direktīvas 9. panta 1. punktu uzņēmumi, kam ir kontrolpakete gāzes ražošanas vai piegādes uzņēmumā vai elektroenerģijas ražošanas vai piegādes uzņēmumā, var saglabāt dalību pārvades sistēmu operatoros, ja šāda dalība nerada “nekādas tiesības” Gāzes direktīvas 9. panta 2. punkta nozīmē, t. i., tā ir pasīva dalība, neesot kontrolpaketes turētājam, bez balsstiesībām vai tiesībām iecelt valdes locekļus.

Lai gan *Conexus* statūtu 9.4. punktā noteiktie ierobežojumi nozīmētu, ka *Gazprom* piederošā *Conexus* mazākuma akciju pakete tam nedod “nekādas tiesības”, Komisija ņem vērā SPRK viedokli, ka šādiem ierobežojumiem nav juridiska spēka, jo tie nav saderīgi ar Latvijas Komerclikumu (proti, tā 227. pantu⁶), un tādējādi tā būtu tikai brīvprātīga *Gazprom* apņemšanās. Akcionāra nesaistoša apņemšanās neīsteno balsstiesības vai tiesības iecelt

⁴ SWD(2013) 177 final.

⁵ Sk. arī Komisijas 2012. gada 3. decembra atzinumu par sertifikācijas lēmuma projektu (C(2012)9108 final).

⁶ “227. pants. Akciju kategorijas

(1) *Akcijās var nostiprināt dažādas tiesības uz: 1) dividendes saņemšanu; 2) likvidācijas kvotas saņemšanu; 3) balsstiesībām akcionāru sapulcē.*

(2) *Akcijas, kurās nostiprināts vienāds tiesību apjoms, ir vienas kategorijas akcijas. Ja sabiedrībai ir vairāku kategoriju akcijas, katrai akciju kategorijai jāpiešķir atšķirīgs apzīmējums.”*

valdes locekļus nav pietiekama, lai izpildītu Gāzes direktīvas 9. pantā noteiktās strukturālās nošķiršanas prasības.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija piekrīt SPRK secinājumam, ka, tā kā nav pietiekamas skaidrības, ka Gāzes direktīvas 9. pantā aprakstītie interešu konflikti ir izslēgti ar saistošiem juridiskiem noteikumiem, *Gazprom* dalību *Conexus* nevar uzskatīt par saderīgu ar Gāzes direktīvas 9. panta prasībām.

c) *Marguerite*

Marguerite pieder 29,06 % *Conexus* akciju un 28,97 % Latvijas Gāzes akciju. Komisija uzskata, ka lēmuma projektā nav strukturētas analīzes par to, vai *Marguerite* dalība ir saderīga ar īpašumtiesību nodalīšanas prasībām.

Kā minēts iepriekš, Komisija uzskata, ka SPRK savā galīgajā lēmumā būtu jāanalizē, vai *Marguerite* īsteno vismaz kopīgu kontroli pār *Conexus* vai Latvijas Gāzi, lai noskaidrotu, vai ir pārkāptas Gāzes direktīvas 9. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) un ii) punkta prasības.

Tomēr Komisija arī konstatē, ka saskaņā ar *Conexus* un Latvijas Gāze statūtiem *Marguerite* ir tiesīga iecelt abu uzņēmumu valdes locekļus, taču tas ir pretrunā ar Gāzes direktīvas 9. panta 1. punkta c) apakšpunkta prasībām (aizliegums iecelt valdes locekļus).

Lēmuma projektā SPRK paudusi nostāju, ka Latvijas Enerģētikas likuma 111. panta piektajā daļā paredzētā īpašā atkāpe, kas attiecas uz finanšu investoriem, nav attiecināma uz *Marguerite*. SPRK ieskatā atkāpi nevar piemērot, jo *Marguerite* ir ne tikai *Conexus* (Latvijas pārvades tīkls) akcionārs, bet arī Latvijas gāzes piegādes uzņēmuma “Latvijas Gāze” akcionārs.

Komisija piekrīt šim novērtējumam un uzskata, ka tas atbilst iepriekš minētajam Komisijas dienestu 2013. gada 8. maija darba dokumentam. Latvijas Gāze bija vertikāli integrēts valsts vēsturiskais gāzes uzņēmums ar dabasgāzes piegādes monopoltiesībām, un šodien tam Latvijā joprojām pieder liela tirgus daļa. Tas nozīmē, ka *Marguerite* ir akcionārs divos uzņēmumos, kuri darbojas vienā un tajā pašā valstī un kuru darbības ir saistītas ar dažādām saiknēm. Kā atzīmē SPRK, *Marguerite* ir finansiāli ieinteresēts Latvijas Gāzes peļņas palielināšanā. Līdz ar to šajā gadījumā nevar izslēgt, ka *Marguerite* varētu būt stimulē un – kā *Conexus* akcionāram – iespējas izmantot savu ietekmi (piemēram, ietekmi, kas izriet no tiesībām iecelt valdes locekļus) par labu Latvijas Gāzei, tādējādi kaitējot citiem tīkla lietotājiem⁷.

Komisija norāda, ka jautājums par to, vai *Conexus* statūtu 9.4. punkts (akcionāru tiesību ierobežošana) ir piemērojams *Marguerite* dalībai, šajā gadījumā var palikt atklāts, ņemot vērā SPRK paustās šaubas par tā spēkā esību saskaņā ar Latvijas Komerclikumu (sk. III iedaļas 2. punkta b) apakšpunktu).

Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija piekrīt SPRK secinājumam, ka *Marguerite* dalība nav saderīga ar Gāzes direktīvas 9. panta prasībām.

IV. SECINĀJUMS

Saskaņā ar Gāzes regulas 3. panta 2. punktu SPRK, pieņemot galīgo lēmumu par *Conexus* sertifikāciju, pilnībā jāņem vērā Komisijas komentāri un jānosūta šis lēmums Komisijai.

Komisijas nostāja par šo konkrēto paziņojumu neskar citu iespējamo nostāju, ko tā varētu ieņemt attiecībā uz valsts regulatīvajām iestādēm par citiem paziņotajiem sertifikācijas

⁷ Ar piemēriem, kuros interešu konfliktu varētu izslēgt, jo nav ne stimula, ne iespēju izmantot savu ietekmi savā labā (piemēram, ja pieder uzņēmumi, kas darbojas divos attālos un nesaistītos reģionos), var iepazīties Komisijas dienestu darba dokumentā, 5.–9. lpp.

pasākumu projektiem, vai attiecībā uz valsts pārvaldes struktūrām, kas atbild par ES tiesību aktu transponēšanu, par valsts īstenošanu pasākumu atbilstību ES tiesību normām.

Komisija šo dokumentu publicēs savā tīmekļa vietnē. Šajā dokumentā iekļauto informāciju Komisija neuzskata par konfidenciālu. Komisija aicina SPRK piecu darba dienu laikā pēc atzinuma saņemšanas paziņot, vai tā uzskata, ka saskaņā ar ES un valsts tiesību aktiem par darbījumsdarbības konfidencialitāti šajā dokumentā ir konfidenciāla informācija, kuru SPRK pirms publicēšanas vēlētos svītrot. Prasība attiecīgi jāpamato.

Briselē, 25.7.2018

*Komisijas vārdā —
Komisijas loceklis
Miguel ARIAS CAÑETE*

APSTIPRINĀTA KOPIJA
Ģenerālsēkretāra vārdā -

Jordi AYET PUIGARNAU
Kancelejas direktors
EIROPAS KOMISIJA